РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈУ ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД
Зворник
Браће Обрадовић 10 75400 Зворник, Тел: 056/210-582, Факс: 056/213-507, e-mail: czsr.zv@gmail.com

И Н Ф О Р МА Ц И Ј А

о стању малољетничке делинквенције на подручју града Зворник за 2023. годину

УВОД

Малолетнички криминалитет односно малолетничка делинквенција изазива највећу пажњу како криминолога тако и целокупне светске јавности. Колико је озбиљан проблем и колико је распрострањена сама појава малолетничке делинквенције говори да сам проблем заузима посебно место у раду институција које се баве проблемом младих. Све институције које баве проблемом малолетничког преступништва у свом раду користе мултидисциплинарни приступ што је још један показатељ озбиљности самог проблема.

Пре свега битно је истаћи да деца до 14-те године живота не подлажу кривичној одговорности. Над починиоцима кривичних дела малолетника овог узраста центар за социјални рад преузима бригу.

Законодавни систем разликује три групе малољетних преступника:

- млађи малољетници од 14 до 16 године,
- стари малољетници од 16 до 18 година и
- млађа пунољетна лица од 18 до 21 године.

Само истраживање феномена малолељетничке делинквенције и ефикасности друштвеног реаговања на исту у виду изрицања и спровођења васпитних препорука, мјера и казни изузетно је комплексно, самим тим што се проучава различитим научним подручјима.

Када је у питању право и Закон о заштити и поступању са дјецом и малољетницима у кривичном поступку, унет је низ мјера које нису строго репресивног карактера него је акценат стављен на мјере упозорења, усмјеравања и надгледања. Такође и савремена криминогена политика се залаже за хуманији приступ малољетним преступницима свјесни чињенице да се искључиво репресивним мјерама не може много постићи кад су у питању малољетници. Један од основних разлога за сам напред наведени приступ према малолетницима јесте дисбаланс психичког и физичког развоја карактеристичним за овај узраст.

Треба имати у виду да су малољетници неретко укључени и у извршење најтежих кривичних дијела те стога овом проблему се мора приступити веома опрезно и треба му посветити посебну пажњу укључујући у рад све могуће ресурсе.

Најчешћи узроци који се помињу кроз литературу а најчешће изазивају поремећаје понашања су:

1. Психолошки узроци: емоционална нестабилност, незрелост, егоцентризам, неуротичност, неразвијеност интелигенције.
2. Социолошки чиниоци: утицај мас-медија, породичне прилике, неадекватна испуњеност слободног времена,сукоби култура и субкултура.
3. Биолошки узроци: генетске предиспозиције, обољење ЦНС –а, поремећај ендокриних жлезда и др.

Да би што боље разумели саму појаву малолетничког преступништва неопходно је поменути и два најчешћа појма у самом престпништву а која по себи нису својствена пунолетним починиоцима кривичних дела:

Насиље: под овим термином се подразумева агресивност и вандализам према жртви и имовини. Вандализам код малолетника је честа појава и огледа се у причињавању штете које нису ни у каквој вези са извршењем конкретног кривичног дела.

Колективност: појава када више малолетника заједно или у друштву са пунолетним лицима учествује у извршењу кривичног дела. Колективност у вршењу кривичних дела је посебно опасна јер се тада у само извршење отисну и бојажљиви и неодлучни малолетници.

У овој информацији осврнућемо се на рад Центра као органа старатељства за подручје града Зворник, са подацима из 2023 године.

Категорије малољетника које ће обухватити ове информацију су

1. малољетници који испољавају асоцијално и антисоцијално понашање а чије радње и поступци немају квалификације кривичног дјела а чије се понашање покушава кориговати примјеном васпитно-дисциплинских мјера и савјетодавним радом у сарадњи са породицом, школом и другим факторима са којим малољетник бива у непосредном контакту. Најчешћа понашања се везују за: ремећења кућног реда школе у виду непоштовања наставног особља, неоправдани изостанци као и разне врсте недоличног понашања које по закону нису у домену кажњавања.
2. Малољетници девијантног понашања, чије се радње и поступци карактеришу као кривично дјело и они који чине прекршаје, што се санкционише посебним законима.

Приликом одлучивања о поступању са малољетницима узраста од 14 до 18 година посебна пажња се посвећује њиховој старосној доби и емотивној зрелости а велика пажња се такође посвећује и самом односу малолетника према учињеном делу (степену кајања).

.

ОПИС СТАЊА

Малољетничка делинквенција је проблем вишеинституционалне природе. Малољетни починиоци кривичних дијела пролазе кроз евиденцију ЦЈБ, тужилаштва, суда, центра за социјални рад.

Свака од поменутих институција и установа прати ову појаву, са свог аспекта и предузима адекватне мјере из своје надлежности.

Евиденцију о малољетним преступницима а који су млађи од 14 година води и одређене мјере предузима центар за социјални рад. Такође активно сарађује са надлежним институцијама у сврху доношења најприкладнијих мјера према малолетним починиоцима кривичних дела. Важно је истаћи да је суд институција која према малољетницима изриче васпитне мјере а све по препоруци Центра за социјални рад као органа који је у непосредном контакту са малолетником и његовим примарним и секундарним социјалним окружењем.

АНАЛИЗА МАЛОЉЕТНИЧКЕ ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ ПРЕСТУПНИШТВА У ТОКУ 2023. ГОДИНЕ

У току 2023.године Центар за социјални рад регистровао је 19. малољетника са различитим облицима девијантног понашања. Од укупног броја регистрованих јавља се 2 случајева рецидива (малолетници који су раније чинили кривична дјела).Тако је 2023 .години према малољетним извршиоцима кривичног дјела суд изрекао 6 васпитних мјера и то: 3 васпитне мјере укора, 1 мјере појачаног надзора од стране родитеља, 2 мјере појачаног надзора од стране органа старатељства. У 7 случајева примењено је начело опортунитета тј поступак је обустављен због процјене да се ресоцијализација може постићи без судског поступка. У осталим случајевима процес је у току.

На снази су и три Васпитне мјера Појачаног надзора од стране Центра за социјални рад изречених у 2022. години. Битно је истаћи да у 2023. години не биљежимо изрицање нити једне Васпитне мјере упућивања у васпитно поправни дом.

Када би разврстали починиоце кривичних дела по полу као и претходних година доминирају особе мушког пола. Овај однос има истовремено и теоријско и практично значење које се може изразити у томе да наше друштво боље реагује на социјализацији женске него мушке деце. Такође једна од чињеница које иду у прилог израженој делинквенцији мушкараца јесте што се наше друштво либералније поставља у васпитању мушкараца.

Починиоци кривичних дјела су најчешће малољетници узрасне доби између 15 и 17 година. Малољетни починиоци кривичних дјела углавном потичу из социо-економски нестабилних породица, такође из породица са нарушеним породичним односима (деца разведених родитеља, деца у чијим породицама постоје појаве социјалне патологије и то у виду алкохолизма, коцкања,породичног насиља и др.)

Према образовном критеријуму 20% малољетних делинквената не иде у школу, након завршеног основног образовања.

Према територијаном критеријуму око 40% малољетних делинквената потиче из урбаног, а око 60% из руралног подручја.

Када је у питању асоцијално понашање малољетника треба истаћи да је наш Центар за социјални рад део „Тима за бригу о деци“. Напред наведени тим чине релевантне установе и то: Центар за ментално здравље, основне и средње школе, Центар

јавне безбедности, Градска управа и већ поменути Центар за социјални рад. Циљ овог тима јесте препознавање деце у ризику који показују ране знаке асоцијалног понашања (непохађање школе, попуштање у учењу, непоштовање кућног реда саме школе коју похађају, велики број како неоправданих тако и оправданих часова). У протеклој години кроз евиденцију нашег Центра за социјални рад прошло је 14 деце и њихових породица.

У раду са малолетним преступницима посебно се води рачуна о заштити приватности. Податке о малолетнику а тичу се почињеног кривичног или прекршајног дела као и о изреченим васпитним мјерама могу бити кориштени искључиво само у раду: центара за социјални рад, министарстава унутрашњих послова, тужилаштва и судова.

Каде је у питању изрицање Васпиних мјера и посебних обавеза пажња се мора обратити да исте не утичу штетно на развој малолетника као ни на само етикетирање од стране социјалне средине. Мора се такође водити рачуна да изречене мере не утичу на само достојанство малолетника.

Завршавајући ову информацију наводимо следеће:

Малолетнички криминалитет представља по својој природи вишеслојну, сложену, друштвено опасну појаву, као скуп индивидуалних и колективних негативних друштвених понашања којима се угрожавају темељне друштвене вредности и крше кривичне норме што изазива друштвену реакцију и осуду.

Малољетницима се сматрају лица која се налазе у директном дисбалансу „физичке и психичке зрелости“. Наводећи то да су у процесу наведеног развоја на њих се мора обратити посебна пажња јер своје понашање могу усмјерити у асоцијалном и антисоцијалном правцу. Треба имати у виду да је друштво у коме живимо сиромашно, конфликтно и друштво које се већ дуги низ година налази у транзицији додајући на све то низак квалитет здравствене и социјалне заштите, доступност наркотика, изражене породичне проблеме у виду нарушених породичних односа као и многе друге проблеме схватићемо да рад са овом популацијом треба да буде приоритет свих институција.

ПРИЈЕДЛОГ МЈЕРА

1. Запошљавања социјалних радника у школе што би у великој мјери допринијело побољшању стања на плану раног откривања породица у ризику те благовременије реакција и укључивање у психосоцијални третмана породица.
2. Отварање васпитних установа и васпитних центара који би служили адекватном спровођењу закона у раду са децом и породицама у ризику.
3. Преко спортских и културних организација обезбједити довољно мјеста како би се и ови (по правилу маргинализовани) малољетници могли укључити.
4. Неопходно је перманентно радити на праћењу појаве делинквентног понашања и на нивоу града ојачати сарадњу свих институција који се баве овом проблематиком. Посебан акценат ставити на породицу и школу гдје малољетници проводе највећи дио свог времена.
5. Појачати контролу точења алкохолних пића малољетним лицима.
6. Судски органи да „строго“ кажњавају пунољетна лица која подстичу или непосредно са малољетницима учествују у извршењу кривичних дјела.

Зворник, април 2024. године

ОБРАЂИВАЧ

ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД ЗВОРНИК